

Büntetés-vég Országos Parancs

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSÁT TÁMOGATÓ KÖRNYEZET SZABÁLYOZÁSA A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSBAN

*Regulation of environments supporting the application
of artificial intelligence in prison service*

A mesterséges intelligencia – mint technológia – napjainkra már az életünk részévé vált, és hamarosan a büntetés-végrehajtási szervezet is saját céljai szolgálatába fogja állítani az ebben rejlő lehetőségeket. Ezek a változások a szervezet interperszonális kapcsolataiban, gazdasági helyzetében, valamint az adminisztratív területein kiemelt hatékonyságnövekedést fognak nyújtani. Szabályozással megbízhatóvá, valamint emberközpontúvá szükséges tenni a közzelgő innovációt azért, hogy a leghatékonyabban nyerhessen teret, és alkalmazása egyszerű és etikus módon történjen.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, emberi jogok, technológia, szabályozás, innováció

Artificial intelligence as a technology has become an important part of our lives nowadays. The Hungarian Prison Service also sees the artificial intelligence as an outstanding potential for its own purposes. There is no question, this possibility will provide a significant increase in efficiency of the organization's interpersonal relationships, economic aspects and administrative areas. The regulation has to be ethical, needs to make this innovation credible, anthropocentric so it can gain ground in the most efficient way. This is the future's great challenge.

Keywords: artificial intelligence, human rights, technology, regulation, innovation

Bevezető

Milyen változásokat fog hozni a mesterséges intelligencia megjelenése a börtön bástyafalai között? Mire képes ez az új technológia ebben az elzárt és egyedi környezetben? Velünk, vagy ellenünk lesz? Hogyan képes szolgálni az interperszonális kapcsolatokat? Valószínűleg ilyen, vagy hasonló kérdések fogalmazódnak meg bennünk e téma kapcsán. A mesterséges intelligencia vonatkozásában folyamatosan új kérdések kerülnek napvilágra, melyekre a rohamosan fejlődő technológia naponta új válaszokat ad. Ezért vált fontossá, hogy szakmai szempontból mi is megadjuk a saját kérdéseinkre saját válaszainkat, mert a közeljövőben egy új, eddig példa nélküli szereplő fog megjelenni a büntetés-végrehajtási szervezetben. Egy olyan szereplő, melynek segítségével bizonyos feladatokat az eddigiéknél gyorsabban, pontosabban, hatékonyabban fogunk tudni elvégezni. Képesek leszünk új megfigyelésekre és új felismerésekre, és ezeket megismerve elérhetjük az eddig csak elképzelt sikerek elérhetetlennek hitt határait. Az előző évben már országunk is elkötelezte magát egy stratégiai tervvel ezen lehetőségek mellett, ideje hát, hogy a büntetés-végrehajtásnak is bemutatkozzon az említett új szereplő, a mesterséges intelligencia.

Mi az a mesterséges intelligencia?

A mesterséges intelligencia kapcsán jó eséllyel az utóbbi évek nagy sikerű sci-fi filmjeiben szereplő robotok közül gondolhatunk egyre, vagy akár a zsebünkben található mobiltelefon eszköz valamelyik okos szoftverére, az interneten fellelhető chat botokra, esetleg az online keresőmotorok algoritmusaira, amelyek a számunkra legkedvezőbb hirdetéseket jelenítik meg az elénk táruló webfelületeken. Napjainkban már lépni sem tudunk úgy, hogy valamely mesterséges intelligencia alapú eszközzel ne kerüljünk kapcsolatba. Ebbe a tág fogalmi meghatározásba számtalan eszköz, szoftver beletartozik, a legtöbbről nem is gondolnánk, hogy ide sorolhatjuk. Ezen széles választékból a következő sorokban a mesterséges intelligencia, mint szoftver kerül ismertetésre. A téma körüljárása során az MI¹ rengeteg féle meghatározásával találkozhatunk. Újszerűsége, folyamatos és nagyléptékű fejlődése miatt a mesterséges intelligencia definiálására számos variáns létezik, de nincs egységesen, hivatalosan elfogadott közülük. A technológiai megközelítések általában csak a saját területükön belül határozzák meg és nevezik el azon tevékenységek halmazát, melyeknek célja azonos, vagyis az emberi intelligenciát igénylő feladatok megoldása magával a számítástechnológia eszköztárával.

Létezik azonban egy, az Európai Bizottság által kiadott közleményben rögzített definíció, mely filozófiai és technológiai oldalról is egységesen meghatározza a mesterséges intelligencia fogalmát: „*A mesterséges intelligencia intelligens viselkedésre utaló rendszereket*

1 MI vagy AI – Mesterséges intelligencia, vagy angol nyelven Artificial Intelligence.

takar, amelyek konkrét célok eléréséhez elemzik a környezetüket és – bizonyos mértékű autonómiával – intézkedéseket hajtanak végre. A mesterséges intelligencián alapuló rendszerek lehetnek kizárólag szoftveralapú rendszerek, amelyek a virtuális világban működnek (pl. hangszisztemek, képelemző szoftverek, keresőprogramok, hang- és arcfelismerő rendszerek), illetve a mesterséges intelligencia beépíthető hardvereszközökbe is (pl. fejlett robotok, autonóm járművek, drónok és a tárgyak internetéhez kapcsolódó alkalmazások)”². Ez a meghatározás két részre bontja a mesterséges intelligencia definícióját. Az első része jelen korunk technológiai helyzetére illően alkotja meg a filozófiai meghatározást, és hivatkozik az intelligens viselkedésre. A második része technológiai szempontból állapítja meg számítástechnikai fogalmakkal (szoftver, hardver), hogy mi minősül MI-n alapuló rendszernek.

Napjaink mesterséges intelligenciái

A XXI. században már meglepően nagy teret foglal el az MI az életünk mindennapjaiból. Az algoritmusok napról napra fejlődnek, egyre magasabb és összetettebb szintet képviselnek. Ha munkába indulunk, akár már választhatunk is, hogy ezt önvezető autóval, vagy vezető nélkül közlekedő metróval tesszük. Ha útba szeretnénk igazítani egy külföldi turistát, könnyedén megtehetjük ezt az okostelefonunkon használt olyan alkalmazással, amely már megfelelő mértékben alkalmazza sikeresen a nyelvfelismerés algoritmusát. A jelen korunkban alkalmazott mesterséges intelligenciákat listába szedni talán lehetetlen feladat lenne, hiszen már nem igazán találunk olyan iparágat, ahol még nem használják.

Az utóbbi időszak jegyzett mérföldköve volt, amikor Garry Kasparov sakkjátszmát vívott a Deep Blue-val, ami az IBM kifejezetten erre a célra fejlesztett mesterséges intelligenciája volt. A Deep Blue nemcsak szoftveresen, hanem hardver oldalon is a sakkjáték számításgényéhez volt optimalizálva. Számítástechnikailag nem volt túl kifinomult rendszer, hanem inkább a nyers erőt, vagyis a számításkapacitást helyezte előtérbe, ennek segítségével számolta ki az összes lehetséges lépésvariációt. A Kasparov elleni első mérkőzés 1996-ban a médiafigyelem központjában állt, mindenki várta a végeredményt, amely 4:2 lett Kasparov javára. Majd 1997-ben az IBM megduplázta a gép teljesítményét és ismét szembe állította a sakkbajnokkal. Ekkor Kasparov a visszavágó elvesztése mellett elszenvedte pályafutásának legrövidebb vereségét is. Bár az eredményt Kasparov megtámadta arra hivatkozva, hogy a meccsek között módosítottak az IBM szakemberei a programon – azért, hogy egy, a nagymester által állított, többször eredményesnek bizonyult csapdát kikerüljenek –, ám ezt a szabályok nem tiltották. Így megtörtént a történelemben először, hogy az ember egy szellemi képességeket igénylő játékban alulmaradt a mesterséges intelligenciával szemben.

2 <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/HU/COM-2018-237-F2-HU-MAIN-PART-1.PDF>
(Utolsó letöltés: 2020. 08. 12.)

Ugyanígy az IBM gyermeke, a Watson, amely leginkább azzal szerzett magának hírnevet, hogy 2011-ben kihívta egy játszma maga ellen a Jeopardy! vetélkedőben a játék addigi két legjobb eredményt elérő játékosát. A vetélkedőt a Watson nyerte, ami azért volt érdekes, mert itt nem a logika volt versenyben, hanem a lexikális tudás. Az IBM meghatározása alapján a Watson *„egy összetett elemzésre tervezett kognitív számítástechnikai rendszer, amelyet a nagy mértékben párhuzamosított POWER® processzorok és a DeepQA technológia integrációja tett lehetővé”*. Érdekesség, hogy a Watson kereskedelmi forgalomban is bárki számára elérhető, és szabadon használható elemzési munkákra vagy üzleti döntésekre bármely területen.³

A DeepMind Technologies – brit székhelyű vállalat – 2010. évi alapítása óta foglalkozik a mesterséges intelligencia fejlesztésével és kutatásával. Céljuk az MI egy új alapú megközelítése volt, amely jelentős mértékben felgyorsíthatja a terület fejlődését. A Google a közös munka eredményessége érdekében felvásárolta a vállalatot 2014-ben, majd 2015-ben bemutatták az AlphaGo számítógépes programot, mely az MI fejlesztésének egyik fontos mérföldköve volt. Ez a program 2016-ban 4:1 arányban győzelmet aratott Lee Sedol, a világ egyik legkiemelkedőbb játékos ellen a go nevezetű táblajátékban, mely egy bonyolultabb és stratégiában is összetettebb játék, mint a sakk. Az eredmény sikerességének titka talán az, hogy az AlphaGo nem a számítógépek kapacitását használta ki, mint eddig a sakk mesterek ellen teljesítő programok, hanem a neuron alapú modellt és a fabejárás⁴ folyamatot együttesen alkalmazta. Egy hatalmas, már meglévő, profi go játékosok rögzített játszmaiból álló adatbázison tanulta meg az alapokat, majd saját maga ellen játszva finomította tovább játékmodelljét.

Hasonló elven működik a MuZero program is, amely 2019 novemberében került bemutatásra a Deepmind által. A MuZero elnevezésében is eltérő az eddigi DeepMind által produkált mesterséges intelligenciáktól, okkal. Míg az előzőekben említett go programok tökéletesen ismerték a go szabályrendszerét, addig a MuZero „szintet lépett”, és úgy lett 57 Atari játékban (például: go, sógi, sakk) sikeres, hogy nem ismerte azok szabályait, de megtanulta.

A fenti példákból egyértelműen megállapítható, hogy a neuron alapú, vagyis az emberi neuronok működését szimuláló megközelítések hozzák napjaink áttörő eredményeit.

Mesterséges intelligencia a világ igazságszolgáltatási rendszereiben

A mesterséges intelligencia jelenkori térnyerése legnagyobb ütemben azokon a területeken érvényesül, ahol a fejlesztésre szánt idő és anyagi tőke gyorsan megtérül, és

3 Katonka Zs. (2017) p. 41.

4 Egy sajtószerű típusú feldolgozási algoritmus az informatikában.

még nagyobb profit elérésével kecsegtet az MI eszközök bevetése. Beszélhetünk itt pénzügyi, számítástechnikai, vagy éppen orvosi területről. Kiemelkedően fejlődik e téren a börtönkörülményekhez jól illeszkedő privát biztonság területe is, és már nem példa nélküli az igazságszolgáltatáshoz köthető alkalmazás sem. Ismerjünk meg ezek közül párat, és érdemes megfigyelni az alkalmazási módjukat és elért eredményeiket.

COMPAS

Amerika több államában előszeretettel alkalmaznak bűnelkövetők visszaesési kockázatelemzésére algoritmusokat. Több tucat ilyen algoritmus van forgalomban, melyeket magáncégek fejlesztettek ki a bíróságok, a büntetés-végrehajtási intézetek, vagy a pártfogói munka számára, és kereskedelmi forgalomban is elérhetőek. Ilyen algoritmus a Northpointe Inc. egyik eszköze, a COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions) is. A Northpointe Inc. már több modult tervezett letartóztatással, börtönbüntetéssel, próbaidővel, feltételes szabadságra helyezéssel kapcsolatos döntések megállapításának támogatására. A COMPAS egy webalapú értékelési és elítéltprofilozási rendszer az igazságszolgáltatásban dolgozók számára, mellyel megpróbálják meghatározni az elkövetők jövőbeli magatartását, vagy legalábbis egyfajta kockázati értékeket, például újabb bűnelkövetésre vonatkozóan. A program nem újkeletű, először 1998-ban fejlesztették ki, és az évek során többször átdolgozták. A jelenleg alkalmazott verziót már a negyedik generációnak tekinthetjük. Ezzel az algoritmussal az elkövetők profilozását végzik, majd meghatároznak egy bizonyos kockázati értéket, mely indikátorérték lehet a bíróság számára az ítélelhozatalhoz. Ezeket az értékeket elfogadják és érvényesnek tekintik az államokban eljáró bíróságok. A COMPAS technikai útmutatója több kutatási eredménnyel támasztja alá, hogy a statisztikai értékkel kimutatott eredmények valóban jobbak az emberek által gondolt jövőképeknél. Azonban a COMPAS algoritmusa magánfejlesztés, így az alkalmazott forráskód nem nyilvános, védi a tulajdonjog. Az eljárásokban történő alkalmazás során sem a védelem, sem az ítélező nem ismeri a kockázati értékek meghatározásának pontos mikéntjét, azonban a túlterhelt igazságszolgáltatási rendszerekben az általa biztosított kockázati és szükségleti adatok kritikus fontossággal bírhatnak az eljárások során.⁵

Úgy gondolhatjuk, hogy COMPAS vagy hasonló algoritmusok segítségével meghozott ítéletek közelebb helyezkedhetnek el az igazságossághoz, vagyis jobban előtérbe kerül a büntetések egyik célja, a társadalom védelme. De talán ebben a kérdésben a gondolatmenet nem lehet ilyen egyirányú. A statisztikai adatok által szolgáltatott eredményből eredeztethető bírói döntés nem biztos, hogy mindig helyes. Az így alkotott ítéletben a statisztikai adatok térnyerése a bírói lelkiismeretet és az ahhoz kapcsoló „emberi

5 http://www.northpointeinc.com/downloads/compas/Practitioners-Guide-COMPAS-ore-_031915.pdf
(Utolsó letöltés: 2020. 09. 03.)

megérzéseket” is meghatározott irányba tereli. Ha ismerjük a statisztikából leszűrhető előrejelzést az egyénre vonatkozóan, hajlamosak lehetünk önkéntelenül is erre az értékre alapozni döntésünket. Emellett az algoritmus tekintetében nem hagyhatjuk figyelmen kívül az alkalmazás során az egyik fontos jogot, a tisztességes eljáráshoz való alapjogot sem. Az ezen irányból történő megközelítés is felvet néhány kérdést, illetve konfliktust, utóbbi a fent említett alapjogokkal áll kapcsolatban.

Verus

A Verus – egy Los Angeles-i vállalat, a LEO Technologies produktuma – mottója, hogy „*halld a fontos hangokat*”. A LEO (law enforcement officers) alkotói rendészeti dolgozók. A Verus szintén egy harmadik féltől származó eszköz vagy szolgáltatás, ami a börtönök által használt telefonrendszerre kapcsolva valós idejű kulcsszókeresést végez a beszélgetések analizálását követően, és mintákat keresve egyezés esetén riasztásokat eszközöl. A Verus egy mesterséges intelligencia, de nem hangfelismerő szoftver, valamint biometrikus azonosításra sem képes. A Verus az egyik Amazon Web Services (AWS) szolgáltatásra épül, méghozzá a természetes nyelvfeldolgozó folyamatra (NLP), amely egy gépi tanulást alkalmazó szolgáltatás. Arra használják, hogy betekintsen és összefüggéseket találjon a strukturálatlan szövegben. Az NLP pontosan meg tudja határozni az összefüggéseket egy hatalmas szövegterületen belül. Képes felismerni a szöveg nyelvét, kivonatolja a legfontosabb kifejezéseket, helyeket, embereket vagy eseményeket. Az NLP nem arra fókuszál, hogy ki mondja, hanem arra, mit mond, hogyan mondja, milyen szavakat, milyen gyakran használ, figyel a hangerőre és a hangnemre. Képes akár komplett beszélgetéseket is rendszerezni témakörök szerint, illetve emocionális mintákat találni, így könnyen lehet kategorizálni emberek közötti interakciók jelentését. Ez egy kifejezetten hasznos eszköz, amelyet különböző szervezetek akár teljes mértékben a saját igényeikre tudnak szabni.⁶

A Verus nem korlátok nélkül működik, alkalmazását minősített nyomozó tisztek irányítják, figyelembe véve a jogi kereteket. Érdekes megemlíteni azt, hogy a Verus nem elfogult, úgy fejlesztették ki, hogy nem tárol fajra, életkorra, etnikumra, vallásra vagy szexuális beállítottságra vonatkozó adatokat. A szolgáltatást az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, illetve a szövetségi és állami, valamint helyi törvények figyelembevételével alkották meg a szakemberek. A rendszer alkalmazásával kapcsolatban fontos tudni, hogy az amerikai törvények szerint a fogvatartottak ügyvédekkel történő beszélgetése nem a hagyományos telefonrendszeren történik, így erre a Verus nem kapcsolódik rá, tehát a védelemhez kapcsolódó privilégiumok nem sérülnek. Meg kell említeni a Verus azon eredményét, amely a fogvatartottak egészségügyi állapotának fenntartására és szuicid cselekményeinek megelőzésére vonatkozik. Köztudott, hogy

6 https://aws.amazon.com/comprehend/?did=ft_card&trk=ft_card (Utolsó letöltés: 2020. 09. 15.)

a fogvatartottak nehezen nyílnak meg a börtönben dolgozó hivatásos állomány számára, viszont a családnak, barátoknak könnyebben adnak ki ilyen információkat. Ezeket a Verus képes felismerni, valamint a személyi állomány elé tárni. Ez a rendszer a 2019. évben 88 öngyilkosság megelőzésére irányuló intézkedéshez járult hozzá. Hasonló segítséggel szolgált a különböző kábítószerrel kapcsolatos felderítési munkák kapcsán, illetve számos szexuális fenyegetés felismeréséhez. A börtönbe érkező és onnan kimenő hívások rögzítése valójában egy hatalmas adatbázis, melyben a Verus-szal böngészve eddig nem ismert előnyökhöz juthatnak a nyomozók. Több jegyzett eset is történt annak vonatkozásában, mikor eltűnt személyekkel kapcsolatos nyomozás során a Verus-ban futtatott keresések vezettek az eltűnt személyek megtalálásához és a nyomozás sikerességéhez.⁷

Ross és Lex Machina

Ez a két név nem más takar, mint két – mesterséges intelligencia alapú – elemző robotot. Ross alkotói mérnökök, tudósok, tervezők és ügyvédek, akik az élvonalbeli technológiát állítják hadrendbe a saját oldalukon. Céljuk az, hogy termékükkel, a mesterséges intelligenciával növeljék az ügyvédek képességeit. A fejlesztői gárda 2014-ben alakult két MI-t kutató informatikusból és egy ügyvédből azért, hogy létrehozzanak egy olyan jogi szolgáltató technológiát, amely bárki számára elérhető. A ROSS adatbázisa állami és szövetségi jogszabályokból, ítélkezési gyakorlatokból, valamint speciális bírósági és közigazgatási határozatokból áll, melyeken a már a mesterséges intelligencia történetiségénél ismertetett IBM fejlesztésű Watson dolgozik. Az adatbázis tartalma néhány bíróság esetében 1783-ra nyúlik vissza, ez olyan hatalmas adathalmaz, amelyből már elég kifinomultan lehet dolgozni vagy akár megjósolni bizonyos kimeneteleket. Ross segít abban, hogy az elkészített dokumentumban az ügyvédi érvelés mennyire megkérdőjelezhető vagy megdönthető, illetve abban is, hogy egy adott ügyel kapcsolatban létezik-e hasonló eset, melynek az eredménye akár meg is tekinthető. Jelenleg ROSS eredményei egyértelműen igazolják létjogosultságát. Naponta több ezer ügyvédet szolgál ki, akik széles skálán és a jogalkalmazás minden területén használják ezt a lehetőséget.⁸

Ross „kolléganője” Lex Machina, akit a LexisNexis Company hozott létre, nem adatbázis-kezelésre helyezi a hangsúlyt, hanem kimagaslóan, szinte mindenre kiterjedően analizál. Sikerorientált, főleg arra koncentrál, hogy olyan előnyt szerezzen használatjának, amivel biztosíthatja dominanciáját az üzleti életben vagy az ügyvédi gyakorlatban. Feldolgozza a peres adatokat, összefüggéseket és mintákat állapít meg a bírókról, ügyvédekről és az ügyek alanyairól. Olyan konzekvenciákat von le a másodperc töredéke alatt, melyeket önállóan a peranyag hónapokig tartó elemzése során is csekély eséllyel

7 https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/documents/060920_LeoTech_FactSheet.pdf (Utolsó letöltés: 2020. 09. 15.)

8 <https://www.rossintelligence.com/> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 15.)

tudnánk felfedezni mi magunk. Ezekkel az adatokkal az ügyvédek képesek lehetnek megjósolni a különböző stratégiák eredményeit és az általuk kiváltott situációkat. Olyan kérdésekre kaphatunk választ, mint például, hogy mennyire valószínű, hogy az ügyben eljáró bíró az indítványnak helyt ad vagy elutasítja, illetve, hogy mennyi ideig fog tartani az indítvánnyal kapcsolatos ügymenet határozathozatalig. A Lex Machina alkalmazása inkább az üzleti életben jelentős, de az igazságszolgáltatásban is egyértelműen kiemelt előnyhöz juttatja azt, aki használja, akár a büntető igazságszolgáltatás során.⁹

DoNotPay

A következő szereplő talán „kakukktojásnak” tűnhet, de az ötlet annyira eredeti, hogy helyet kapott ebben a rövid „listában”. Joshua Browder – egy autodidakta programozó – 2015-ben, tizenhét éves korában hozta létre a DoNotPay-t. Ez a program nem más, mint egy mesterséges intelligenciát alkalmazó, de végtelenül egyszerű telefonos alkalmazás. Az érdekessége a funkciójában van. Az alkalmazás használói pár egyszerű gombnyomással kismértékű, de legális fogyasztóvédelmi kártérítési követeléssel állhatnak elő a nagyobb cégek ellen Amerikában. Bár kezdetben a program csak parkolójegyek fellebbezésére szolgáló rendszer volt, mára viszont fogyasztóvédelmi eljárások sorozata indítható el rajta. A termék ingyenesen használható, és a kapott kártérítések teljes mértékben a felhasználónál maradnak. A jogászszakma kezdetben nem jósolt neki nagy jövőt, aztán Browder maga is meglepődött, amikor a felhasználói tízezer dollár közeli kártérítéseket nyertek sorban az Equifax hitelintézet ellen. A program mechanizmusa az, hogy a speciális probléma esetén az alkalmazás végigvezeti a felhasználót egy kérdőíven, majd egy pár közvetlen kérdés után elkészíti a beadványokat és a hozzájuk tartozó szükséges dokumentumokat. Ajánlást tesz, hogy melyik bíróságra nyújtsuk be beadványunkat, valamint meghatározza a használó számára követendő utasításokat. Az alkalmazás sok peranyagnak ad otthont, például lehet küzdeni hitelintézetek ellen, vagy megpróbálhatunk pénzt kicsikarni a Facebookból és az Instagramból a magánélet védelmére hivatkozva, de akár kártérítést is igényelhetünk, ha az Uber sofőr rossz irányba fordult, amikor bennünket szállított, és ennek megfelelően számolta fel a díjat. A lista hosszú, de a modell működik.¹⁰

Amazon Rekognition

Természetesen az eddig bemutatott, igazságszolgáltatási rendszerhez köthető mesterséges intelligencia alapú eszközök némelyikének megismerése során már lehet ötletünk

9 <https://lexmachina.com/about/> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 15.)

10 <https://www.lawsitesblog.com/2018/10/new-bots-donotpay-includes-one-lets-sue-small-claims-court-press-button.html> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 15.)

néhány alapjogi konfliktusra, de talán a következő sorokban bemutatott Amazon Rekognition szolgáltatás az, amelyet igazán nagy figyelem övez, és a vele kapcsolatos híreket feszülten figyelik a technológiai óriások, a versenyszféra résztvevői, az államok igazságszolgáltatással kapcsolatos szervei, valamint természetesen a civil jogvédő szervezetek is. Az Amazon Rekognition az Amazon Web Service mesterséges intelligencia alapú szolgáltatásainak egyike, az Amazon fejlesztette ki, majd mutatta be 2016-ban. Ez a szoftver egy felhőalapú képfelismerő szolgáltatás, mely a mélytanulás segítségével képes felismerni a megadott képeken tárgyakat, jeleneteket vagy akár az emberi arcokat is. Természetesen ez utóbbi képessége az, ami miatt ebben a tanulmányban figyelmet kapott. Az Amazon Rekognition képes arcok keresésére és azok adatbázissal történő összeegyeztetésére akár valós időben is. Főbb képessége még az azonosítás (például járművek, háziállatok vagy bútorok), emellett képes élőfelvétel esetén érzékelni és kizárni a vizsgálati fókuszba nem tartozó, ugyanakkor változó tényezőket, mint például az időjárást vagy a naplementét. Az Amazon Rekognition-nak külön arcfelismerő, arcelemező és arc összehasonlító mechanizmusa is van. A rendszer képes az ember arcának jellemzőiből megállapítani az aktuális érzelmi állapotát, például a szomorúságot vagy vidámságot is. Az arc összehasonlítás pedig az, amikor a szolgáltatás valós időben határoz meg két minta közötti hasonlóságot, amely, ha megfelelő mértékű, megállapítja az azonosságot.¹¹ Az Oregoni Hillsboro sheriff iroda már az elsők között alkalmazta az Amazon Rekognition-t, mivel szövetségi vagy állami jogi szabályozás hiánya miatt ennek nem volt akadálya. Az iroda technikusai léptek a tettek mezejére, és párszáz dollár befektetéssel integrálta a technológiát a rendőrség számára, majd konkrét azonosításokat próbáltak eszközölni a bűnügyi nyilvántartás alkalmazásával. Az elkövetkezendő években futótűzként terjedt el a szolgáltatás.

Mesterséges intelligenciák emberi jogokat érintő hatásai

Napjainkra már bizonyos, hogy oly mértékben elterjedtek az ilyen jellegű szolgáltatások és azok alkalmazása, hogy egyre erősebben avatkoznak bele a mindennapi életünkbe. Sokszor ezt a beavatkozást már észre sem vesszük, mert nem ér bennünket közvetlen sérelem. Az MI egyre nagyobb olyan területet szakít magának, amelybe beavatkozik, és ezen beavatkozások miatt már megfogalmazódnak az érintett személyek emberi jogi témával kapcsolatos kérdései. Nagyon nehéz megtalálni azt a határt, hogy hol káros a mesterséges intelligencia mechanizmusa, és még hol nem az. Az emberi jogok egyetemesek és kötelező érvényűek, a nemzetközi és hazai jogban is kiemelten vannak deklarálva, az alapvető jogok védelme az állam kötelessége. A mesterséges intelligencia viszont egy új szereplő ezen a téren, és az igazságszolgáltatás rendszerén keresztül haladva veszélyessé válhat a börtön falai között elhelyezett fogvatartottak, valamint a személyi állományú tagok védendő alapjogaira is. A következőkben megismerhetjük

¹¹ <https://aws.amazon.com/rekognition/image-features/> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 17.)

a mesterséges intelligenciák alapvető emberi jogokat érintő hatásait a már vizsgált MI alapú eszközök bemutatásával. Talán az általuk elsajátított tapasztalat jó példát szolgáltat annak kapcsán, hogy hogyan nem javasolt alkalmazni a mesterséges intelligenciát a börtönökben, valamint irányt mutathat arra vonatkozóan, merre induljunk, és mely dolgokat tartsuk fókuszban, ha használni fogjuk azt.

A COMPAS árnyoldala

A COMPAS alkalmazási területeit már az előzőekben ismertettem, ám a bemutatásból természetesen szándékosan kihagytam az algoritmus működése által tapasztalt negatív elemek megjelenítését. A COMPAS emberi jogokat sértő hatása a diszkrimináció. Fontos, hogy a mesterséges intelligenciának a fajra, nemre, szexuális irányultságra vonatkozó adattal való visszaélését teljes mértékben el kell kerülni, vagy kiemelt figyelemmel kell követni, okkal. A probléma a COMPAS tekintetében az volt, hogy fekete bőrű elkövetők esetén sokkal jobban valószínűsítette a visszaesés mértékét, mint fehérbőrűek esetén. Az így kapott visszaesési értékek felhasználása bírói ítélelhozatal során egyértelműen és kiemelkedően diszkriminatív, vagyis sérti az egyenlő bánásmód elvét.¹²

A ProPublica¹³ oknyomozó riportereinek egy részletes elemzéséből pontos megállapításokat tudhatunk meg. Visszamenőleg több mint 10 000 esetet vizsgáltak, hogy az előre jelzett kockázati értékek miképpen bizonyultak bekövetkezettnek. Az így kapott adatokból sikerült megállapítani azt, hogy a fekete alanyokat sokkal magasabb kockázattal látta el a program, mint a fehér bőrű alanyokat, valamint, hogy a magas kockázattal ellátott fekete bőrű elítéltek kétszer nagyobb arányban nem lettek visszaesők, mint a magas kockázatú fehér bőrű társaik. Ugyanennek a fordítottja is igaz, hogy azon fehér bőrű alanyokat, akik visszaesést követtek el a kockázatmeghatározást követő két évben, kétszer olyan magas arányban állapította meg a COMPAS alacsony kockázatúnak, mint fekete társaikat. Az elemzés kimutatta azt is, hogy a korábban elkövetett bűncselekmény, a visszaesés mértéke, az életkor és a nem figyelembe vételével kapott értékek szerint a fekete alanyok 77% valószínűséggel kaptak magasabb kockázati értéket, mint a fehér vádlottak.¹⁴

Egyértelmű, hogy nemcsak a tisztességes eljáráshoz való jog sérülhetett a COMPAS felhasználású eljárásokban, hanem az egyenlő bánásmód elve és számos más alapelv is, mivel a COMPAS által diszkriminatív jellemzők érintésével generált pontszámokat figyelembe vették a bírósági határozathozatal során.

¹² <https://dmlab.hu/blog/etika-a-mesterseges-intelligencia-vilagaban> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 26.)

¹³ A ProPublica egy nonprofit szervezet, melynek fő tevékenysége az oknyomozó újságírás.

¹⁴ <https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 26.)

Példaként említeném a COMPAS leghírhedtebb esetét, amelynek híre körbejárta a világot. Eric L. Loomis-t 2013 februárjában tartóztatták le, a vád szerint egy lövöldözés során vezette a bűncselekmény elkövetéséhez használt gépjárművet. Részben bűnösnek vallotta magát, emellett ismert bűnelkövető volt, 34 éves korára már három esetben ítélték el szexuális jellegű bűncselekmények elkövetése miatt. Loomis a COMPAS skálán magas kockázatú értéket kapott az ítélethozatal során, és megkezdte 6 éves szabadságvesztését. Az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nyújtott be, így másodfokú eljárásra az ügyet a wisconsini legfelsőbb bíróságra utalták.¹⁵

A fellebbezés szerint az eljárás – amiben felhasználták a COMPAS értékeit – sérti Loomis tisztességes eljáráshoz való jogát. Indoklása szerint, mivel nem ismeri a COMPAS döntéshozó algoritmusát, így azzal szemben nem tudott érdemi védekezést előterjeszteni, pedig ez fontos része lett volna a védekezési stratégiának. A bíróság Loomis ellen döntött, és döntését azzal indokolta, hogy ugyanezt a büntetést kapta volna, ha a COMPAS értékeket nem veszik figyelembe, és csak a szokásos tényezők alapján határozzák meg számára a büntetését. Érdekes jelenség, hogy mivel a COMPAS egy magáncég szoftvere, így természetesen a Northpointe Inc. a saját algoritmusának forrását üzleti titokként kezeli, és nem hajlandó megosztani, így lényegében egy titkos, átláthatatlan algoritmus segítségével a felhasználásával küldtek börtönbe embereket.¹⁶

Verus kontra személyiségi jogok

A Verus, és a hozzá hasonló hanganalízist alkalmazó mesterséges intelligenciák emberi jogi kérdései is igen vitathatóak. Alapvetően a telefonlehallgatás módszere nem újkeletű, nyomozati tevékenységként már jó ideje alkalmazzák a hatóságok, és a törvényi rendelkezések is adottak hozzá. Jelentőségük a jelenleg alkalmazott büntetőeljárás jog kapcsán kiemelt, hiszen egy megfelelően kivitelezett bűnüldözési vagy igazságszolgáltatási célú titkos információgyűjtés már a nyomozási szakasz előtt eldöntheti a büntetőeljárás kimenetelét. Így abban az esetben, ha a Verus-szal megegyező vagy hasonló alternatívát alkalmaznánk itthon, azzal kapcsolatban felmerülnek kérdések. A jelenlegi büntetőeljárás-jogi szabályozás alapján a technikai eszközök segítségével történő megfigyelés bírói engedélyhez kötött, tehát kontroll alatt működik.¹⁷

A Verus problematikája maga a módszer, vagyis a tömeges megfigyelés és adatgyűjtés. A Verus tevékenysége erősen érinti a személyhez fűződő jogokat, az itt megjelenő

15 <https://www.nytimes.com/2016/06/23/us/backlash-in-wisconsin-against-using-data-to-foretell-defendants-futures.html> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 26.)

16 <https://www.nytimes.com/2017/05/01/us/politics/sent-to-prison-by-a-software-programs-secret-algorithms.html> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 26.)

17 <https://batki.info/telefonlehallgatasa-buntetoeljarasban-es-elotte/> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 27.)

emberi jogi konfliktus egyértelmű. Megfelelő alkalmazását meg kell előznie egy olyan szabályozásnak, amely az alkalmazót jogi keretek közé szorítja.

Arcfelismerés kontra emberi jogok

Az arcfelismerés az a technika, amely a mesterséges intelligencia és annak emberi jogi konfliktusában mondhatni a téma „zászlóshajója”. Ez a technológia olyan gyorsan jelent meg az életünkben, hogy a jogalkotók nem voltak képesek lépést tartani vele sehol a világon. Több esetben alkalmazták már mindenféle szabályozás nélkül. Ez a fajta tevékenység természetesen hozta magával a problémákat is. Több civil szervezet foglal állást a technológia alkalmazása ellen, indoklásukban a személyiséghez fűződő alapvető jogok védelmét jelölik meg. Itt is megtaláljuk ugyan azt az emberi jogi konfliktust, mint a többi vizsgált eszköznél, ám az arcfelismerés problémaköre egyedülálló. Az MI fejlesztésének egy olyan aspektusa ez, amelyben hatalmas potenciál van, ugyanakkor kiemelt veszélyt is hordoz magában. A veszély alatt konkrétan azt érthetjük, hogy az embereket úgy tudják megfigyelni és úgy gyűjthetnek adatot, hogy az alanyok észre sem veszik azt. Ezért fontos az, hogy az arcfelismerés lehetőségét úgy használjuk, hogy ne a totális kontroll és nyomás irányába helyezzük a hangsúlyt, hanem arra, hogy a rendszer hatékonyan, de az emberi jogok és etikai elvek tiszteletben tartásával működjön. Az arcfelismerő technológia, ahogy már az Amazon Rekognition-t bemutató témában is említettem, bárki számára elérhető. Így a lehetőség adott bárkinek, hogy egy olyan technológiát alkalmazzon saját célra, amivel könnyen lehet illegálisan adatokat gyűjteni másokról.

Az ACLU¹⁸ panasza szerint nem történt ez másképp a Clearview AI arcfelismerő cég esetében sem, vagyis a vállalat illegálisan, azok beleegyezése nélkül gyűjtött adatokat állampolgárokról, és az így kapott technológiát szolgáltatásként eladta bűnüldöző- és magánvállalkozásoknak. Így ezzel lehetőséget biztosított magánvállalatoknak, rendőrségeknek, szövetségi ügynökségeknek, és magánembereknek arra, hogy bárkit nyomon kövessenek ezzel a szolgáltatással. Az előzetes vizsgálat kifejezetten hatékonynak minősítette a Clearview AI-t, ennek valószínűsített oka az, hogy adatbázisát részben úgy hozta létre, hogy a közösségi oldalakon található képeket és adatokat dolgozta fel. A jogvédő szervezet egyértelműen megfogalmazta aggályait ezzel kapcsolatban, miszerint az efféle jellegű tevékenység sérti az anonimitáshoz és a magánélethez való jogokat.¹⁹

A nagymértékű társadalmi felháborodás és a megállapított emberi jogi sérelmek az arcfelismerést fejlesztő vállalatok témához való viszonyulására is hatással voltak.

18 American Civil Liberties Union

19 <https://www.theverge.com/2020/5/28/21273388/aclu-clearview-ai-lawsuit-facial-recognition-database-illinois-biometric-laws> (Utolsó letöltés: 2020. 09. 27.)

Az egyik ilyen nagy MI fejlesztő, az IBM vezetője, Arvind Krishna egy nyílt levéllel fordult az amerikai kongresszushoz, melyben tájékoztatta az illetékeseket, hogy az IBM leáll az arcfelismerő technológia fejlesztésével és szolgáltatásával, valamint az ezen a területen folytatott kutatásaival. Indoklása szerint a technológia különlegesen alkalmas tömeges megfigyelésre, faji profilozásra, valamint az alapvető emberi és szabadságjogok megsértésére, amit alapvetően az IBM ellenez.

Bár a technológia hatalmas teret és igazolást is nyert, de alkalmazásának szabályozása mégsem került még jogi keretek közé, emiatt hatalmas lett a bizonytalanság jogosultságát illetően. Ennek eredményeképpen az Amazon is intézkedésre kényszerült, és az idei év nyarán egy év időtartamra megtiltotta szolgáltatása alkalmazását a rendvédelmi szervek részére. Ezzel a moratóriummal biztosítanának lehetőséget arra, hogy a szövetségi jogalkotó szervek jogi normákat alkossanak az arcfelismerés használatának szabályozására, ugyanakkor az Amazon szakemberei is felajánlották segítségüket a munkához. Természetesen civil szervezetek továbbra is alkalmazhatják a szolgáltatást, de a fentebb taglalt események és konfliktusok is égető példaként szolgálnak a téma időszerűségének és fontosságának bizonyítására.²⁰

A megtörtént esetek rávilágítanak arra, hogy az arcfelismeréses MI technológia sértheti az emberi jogokat, és adott esetben ennek a technológiának a túlzott alkalmazása még komolyabb kételyeket vet fel.

A mesterséges intelligencia szabályozási környezete a büntetés-végrehajtásban

A mesterséges intelligenciára vonatkozó kutatások már fél évszázada léteznek, ám az utóbbi időben meglepően rohamos fejlődésnek indult ez a technológia, és egyre váratlanabb és meglepőbb eredményeket produkál. Napjainkra ez már olyan mértéket ölt, hogy érezhetően jelen van a technológiai beavatkozás az emberek életében, melyre nem nagyon találunk hasonló példát. Sokszor ezt a beavatkozást az elszenvedő alanyok észre sem veszik. Néhány országban annyira elhatalmasodott, hogy eléri már a totális megfigyelés szintjét is. Utóbbi esetében természetesen nem tulajdonítanak olyan mértékű fontosságot az emberi jogok eszméinek, mint az európai országokban és Magyarországon, ahol az államnak elsődrendű kötelezettsége az alapvető emberi jogok védelme.²¹ Ezen demokratikus alapelveket figyelembe véve, valamint az ENSZ

20 https://hvg.hu/tudomany/20200611_arcfelismero_szoftver_amazon_rekognition_moratorium_megfigyeles (Utolsó letöltés: 2020. 09. 18.)

21 Magyarország Alaptörvénye, I. cikk.

alkotta EJENY²² és az ET²³ alkotta EJEE²⁴ eszméi mentén felelősségünk, hogy védjük ezeket az értékeket az újféle technológia káros hatásai ellen.

Kiemelten fontos ez a büntetés-végrehajtás szempontjából. Mint a fentiekben láhattuk, az igazságszolgáltatás körében alkalmazott mesterséges intelligencia alapú eszközök saját mechanizmusukban is képesek emberi jogokat sértő hatásokat produkálni. Az arcfelismerés rendszere és a körülötte fokozódó emberi jogi konfliktus jelentős, és mindenféleképpen itthoni szabályzásra szorul. Egy új eszköz ez a kezünkben, aminek a következményeit még nem ismerjük teljesen. Pár évtizeddel ezelőtt még a DNS mintavétellel kapcsolatban fogalmaztak meg aggályokat a szakértők, most pedig látjuk, hogy újra leporolt ügyeket oldanak meg a segítségével. Jó eséllyel az arcfelismerés lehetősége is teret nyer hamarosan, de fontos, hogy megszabjuk azt a területet és módszert, ahol és ahogyan alkalmazzuk. A mesterséges intelligenciával kapcsolatos szabályozási szükséglet komoly szakmai kihívás lesz minden területnek a következő években. Az MI alapú rendszerek és a velük kapcsolatos szabályozások megalkotásakor mindenféleképpen érdemes figyelembe venni nemzetközi tapasztalatokat és ajánlásokat. Ezen ajánlások figyelembevételével nagyobb valószínűséggel kerülhetjük el azt a problémát, hogy valamely alapvető jogát sértjük meg az egyénnek, akivel az MI ágensei kapcsolatba kerülnek. Az itthoni szabályozásban tapasztalható hiányosságok pótlása várhatóan hamarosan szükségessé fog válni, így hát érdemes lehet gondolatainkat tudatosan ebbe az irányba is terelni. A szabályozás lehet az alapja az MI büntetés-végrehajtás közegében történő hatékony térnyerésének és jogszerű alkalmazásának.

Léteznek már stratégiai tervek, valamint etikai és emberi jogi ajánlások és irányelvek a mesterséges intelligencia alkalmazásához, amelyek felhasználhatók egy szabályozási struktúra létrehozásához. Ilyen dokumentum például Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája, mely 2020 májusában került kiadásra a Mesterséges Intelligencia Koalíció, a Digitális Jólét Program, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium által. Ezzel a dokumentummal Magyarország kifejezte elköteleződését a mesterséges intelligencia, és az abban rejlő lehetőségek felkutatása és alkalmazása iránt. Szintén megfelelő ajánlásokat tartalmaz az EB CEPEJ²⁵ bizottsága által 2018-ban kiadott „A mesterséges intelligencia igazságszolgáltatási rendszerekben és azok környezetében való alkalmazásáról szóló európai etikai charta”²⁶, továbbá az Amerikai Egyesült Államok Mesterséges Intelligencia Stratégiája is ajánlásokat fogalmaz meg a témában. Ezek a dokumentumok hosszas szakmai előkészület, és az azonos célok mentén végzett

22 Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

23 Európa Tanács

24 Emberi Jogok Európai Egyezménye

25 Európai Bizottság, European Commission for the Efficiency of Justice

26 A charta célja az igazságszolgáltatási rendszerekben alkalmazott MI hatékonyságának, minőségének és jogszerűségének a növelése.

kollektív munka eredményei. Főként a mesterséges intelligencia mechanizmusainak emberi jogi aspektusokat érintő kérdései tekintetében – alapelvek formájában – adnak javaslatot az etikus alkalmazás mikéntjére. Ezen dokumentumok tartalmát felhasználva megalkothatjuk a büntetés-végrehajtás mesterséges intelligencia alapú fejlesztését és az alkalmazását támogató és szabályozó környezeti keretrendszert, amely hatékonyan hozzájárulhat a mesterséges intelligencia alapú eszközök megfelelő, hatékony és jogszerű alkalmazásához. A keretrendszernek egyértelműen kijelölhetjük a legfontosabb feladatait, így tagolttá is tehetjük azt. Ám a megfelelő működés érdekében fontos, hogy a struktúra minden eleme egyszerre valósuljon meg, így nevezhetjük ezeket akár alappilléreknek is.

Az MI alkalmazásának főbb alappillérei a büntetés-végrehajtásban

A szabályozással úgy alkalmazhatjuk az új technológiát, hogy közben magunk határozhatjuk meg a mesterséges intelligencia emberi jogokra gyakorolt hatásának a mértékét. Szükséges egy generális és adaptív keretrendszer, ami kellő rugalmasságot biztosít a végponti felhasználásának, valamint új eszközök és módszerek bevezetését is lehetővé teszi. A struktúra, mely eleget tesz a fent említett követelményeknek, öt pontban határozható meg:

1. Adatszabályozási környezet
2. Általános szabályozási környezet
3. Speciális (ágazati vagy szakterületi) szabályozási környezet
4. Etikai és emberi jogi kontroll környezet
5. MI fejlesztési és szakmai környezet

Az MI adatszabályozási környezete a büntetés-végrehajtásban

A mesterséges intelligencia alkalmazása nem létezhet adatok nélkül. Az MI bevezetésének alapvető fundamentuma a hiteles adathalmaz és a hozzá társuló megbízható és adatvédelmi szempontból megfelelő kezelési tevékenység. Különös figyelemmel kell lenni a személyes adatok kezelésére, amelyből diszkriminatív mintaképzés lehetséges. Az esetleges diszkriminációs mechanizmus észlelése esetén, annak megszüntetése érdekében azonnal intézkedni kell.

Feladatunk lesz az adatbankban található személyes adatok védelme az Európai Unió és Magyarország jogi rendelkezésének megfelelően, valamint biztosítanunk kell az adatok folyamatos be- és kiáramlását. Adatgazdálkodási tevékenységként külön figyelmet kell fordítanunk arra, hogy az adattárba csak hiteles és megbízható adatok kerüljenek. A jövőben felmerülő esetleges, nemzetközi bűnügyi vonatkozású MI szolgálatú adatigényléssel kapcsolatos támogatás biztosítására is fel kell készülnünk.

Az MI általános szabályozási környezete a büntetés-végrehajtásban

Ahhoz, hogy a teljes területre kiterjedő szabályozási mechanizmust hozhassunk létre, szükség van egy általános, átfogó és iránymutató szabályozásra. Egy olyan rendszerre, amely illeszkedik az öt körbeölelő jogrendszerhez, illetve saját szabályozási rendszerében kellő teret és szabadságot biztosít az alacsonyabb szintű szabályozási lehetőségeknek is. Ennek a szabályozásnak a főbb feladatai a társadalom mesterséges intelligenciába vetett bizalmának a kialakítása, a megszerzett bizalom megőrzése, valamint a túlszabályozás elkerülése. Fontos, hogy igazodnunk kell majd a Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája általi jogalkotás eredményeihez, valamint meg kell alkotnunk saját, belső alkalmazási iránymutatásainkat, melyek természetesen speciális igényűek, és melyekhez a gyakorlatot kívánjuk közelíteni. Együtt kell működnünk szabályozási ügyekben az itthoni illetékesekkel, rajtuk keresztül az EB CAHAI²⁷ és a CEPEJ bizottságával. Be kell vonnunk a nyilvánosságot a szabályalkotási folyamatok során, a kapott visszajelzéseket ajánlatos figyelembe vennünk. Kiemelt feladatunk a mesterséges intelligencia rohamos technológiai fejlődésével párhuzamos naprakész szabályozási lépéstartás, amely biztosíthatja a folyamatos, stabil alkalmazást.

Az MI speciális (szakterületi) szabályozási környezete a büntetés-végrehajtásban

A speciális szabályozási környezet nem más, mint a végponti felhasználás környezetére vonatkozó szabályozási környezet. Ebben zajlik a mesterséges intelligencia szabályozásának finomhangolása szakmai szempontok alapján. Nevezhetjük akár ágazati vagy szakterületi szabályozásnak is. Ezen a szinten működnek együtt a büntetés-végrehajtás különböző szakterületei, vagyis a biztonság, a fogvatartotti ügyek, az igazgatás, a nyilvántartás, a pénzügy, a műszaki, az üzemeltetési, az egészségügyi, az ügykezelési terület és az informatika. Szükséges az együttműködés ahhoz, hogy olyan szabályozás jöhessen létre a mesterséges intelligencia kapcsán, melynek létjogosultsága és eredménye szakmai alapokon nyugszik. Szakmai ismeretek felhasználásával, a biztosítható előnyök és a költségek ismerete alapján, tudományos alapon kell végeznünk vizsgálatainkat, döntenünk kell az alkalmazásra vonatkozóan, majd megfelelően szabályoznunk azt. E környezet legfontosabb eredménye a multidiszciplináris alapokon nyugvó szabályozások kidolgozása, amelyek létrehozzák a mesterséges intelligencia büntetés-végrehajtásban történő alkalmazásának leghatékonyabb módját, és a hozzá tartozó biztonságos környezetet.

27 Ad hoc Committee on Artificial Intelligence

Az MI etikai és emberi jogi kontroll környezete a büntetés-végrehajtásban

A mesterséges intelligencia szempontjából alapvetően, de a büntetés-végrehajtás sajátosságaira nézve még inkább kiemelten fontos az emberi jogi kapcsolódások folyamatos vizsgálata, a belső, ugyanakkor a többi szabályozási környezettől független, a büntetés-végrehajtási szervezet emberi jogok területén elismert szakemberből delegált bizottság általi kontroll. A bizottság feladata nem a többi szakterület akadályozása, hanem a hatékony, de jogszerű keretek mentén történő működés elősegítése. Fontos feladatunk a jövőre nézve egy, a büntetés-végrehajtásban alkalmazott mesterséges intelligenciára vonatkozó etikai kódex létrehozása a nemzetközi ajánlások és tapasztalatok figyelembevételével. Ajánlott folyamatosan figyelemmel kísérnünk az alkalmazott technikákat és módszereket a végpontokon, és meg kell akadályoznunk az emberi jogokat esetlegesen sértő alkalmazási módokat.

Az MI fejlesztési és szakmai környezete a büntetés-végrehajtásban

Egy új technológia új területen történő alkalmazása szakmai és fejlesztési támogatást, és koordinációt kíván. Az új lehetőségek megtalálása és azok dinamikus integrálása az alkalmazott rendszerekbe fontos tényezője a stabil működésnek, és azok felhasználásának kérdései meghozzák az egyéb szabályozási környezetek kapcsán a feladatokkal való ellátottságot is. A versenyképesség fenntartása, és a létrejött tudományos értékek kiszolgálhatják az ország MI stratégiájának elvárásait is. A hazai fejlesztőkkel történő együttműködés és új MI technológiák létrehozása és bevezetése a hazai büntetés-végrehajtás fontos feladata, ahogyan a nemzetközi kutatások és eredmények figyelemmel kísérése a hazai büntetés-végrehajtás vonatkozásában, és egy MI kutatóbázis létrehozása, koordinálása, szakmai törekvéseinek támogatása is. Feladatunk továbbá, hogy saját, aktuális stratégiai tervekkel rendelkezünk, és az azokban kitűzött célok szerint koordináljuk a tevékenységeket. Létre kell hoznunk a folyamatos technikai támogatást, a szakterület képviselőinek oktatását, képzését.

Felhasznált irodalom

Európai Bizottság (2018): A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Mesterséges intelligencia Európa számára

https://aws.amazon.com/comprehend/?did=ft_card&trk=ft_card

<https://aws.amazon.com/rekognition/image-features/>

<https://batki.info/telefonlehallgatas-a-buntetoeljarasban-es-elotte/>

<https://dmlab.hu/blog/etika-a-mesterseges-intelligencia-vilagaban>

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/HU/COM-2018-237-F2-HU-MAIN-PART-1.PDF>

https://hvg.hu/tudomany/20200611_arcfelismero_szoftver_amazon_rekognition_moratorium_megfigyeles

<https://lexmachina.com/about/>

https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/documents/060920_LeoTech_FactSheet.pdf

<https://www.lawsitesblog.com/2018/10/new-bots-donotpay-includes-one-lets-sue-small-claims-court-press-button.html>

http://www.northpointeinc.com/downloads/compas/Practitioners-Guide-COMPAS-Core-_031915.pdf

<https://www.nytimes.com/2016/06/23/us/backlash-in-wisconsin-against-using-data-to-foretell-defendants-futures.html>

<https://www.nytimes.com/2017/05/01/us/politics/sent-to-prison-by-a-software-programs-secret-algorithms.html>

<https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm>

<https://www.rossintelligence.com/>

<https://www.theverge.com/2020/5/28/21273388/aclu-clearview-ai-lawsuit-facial-recognition-database-illinois-biometric-laws>

Katonka Zsolt (2017): A mesterséges intelligencia szerepe a mindennapi életben. Budapesti Gazdasági Egyetem, Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg

Magyarország Alaptörvénye

Russell Stuart – Norvig Peter (2005): A mesterséges intelligencia története. in Mesterséges Intelligencia modern megközelítésben -Második, átdolgozott, bővített kiadása Online: <http://mialmanach.mit.bme.hu/aima/ch01s03> (Letöltve: 2020. 08. 12)

